

גליונות לעיון בפרשת השבוע

שנה שוכנים בדי נחמה ליבוביץ

ירל עיי מוסד תורה והשכלה למבוגרים ולנער

הסתדרות נשי מוחי באמריקה

ערק ג'

דבריים (תש"ט)

המלחמה בעוג מלך הכסן

א. שאלות כלליות:

1. יש בפרק זה - בדומה לפרק א' וב' בדברים - כמה פסוקים, שנאמרו כהערות לוי ויש לראותם כאלו נכתבו בסוגרים. סמן אותם והסבר מהו תפקידם בפרק זה. (לשאלה זו השווה גם את השאלות בגליון דברים תש"ד א 4.)
2. השווה את מלחמת עוג בפרקנו לספור מלחמת עוג במדבר כ"א (לב'-לה'). הסבר מה ראה משה ובנו לחאר כאן פרטי חבל הארצות ועריו (בפסוקים ד'-ה') ולא עשה כן בספרו את מלחמת עוג לראשונה במדבר?
3. לענין מוראו של משה - פסוק ב' - עיין גליון חוקת חש"ט שאלות ד' ה'.

ב. י"א ערשו של עוג.

הלה היא ברבת עמון חמהו המפרשים: הלא עוג מלך הבשן היה וכיצד נתגלגלה מסתו לרבת עמון. עיין רש"י י"ג ד"ה ההוא יקרא ארץ רמאים החל מן "ואני שמעתי".

רמב"ן י"א " כי רק עוג מלך הבשן עד "לסלל ולאכזה".

- 1. מה בין שני המפרשים בחשובתם לשאלה הנ"ל.
- 2. איזו משתי הדעות נראית לך יותר כמתאימה לפשוטו של מקרא?

ג. י"א: ערשו של עוג (המסך)

הרמב"ם מורה נבוכים סאמר ב' פרק מ"ו: "... צריך שנודיע גם כן מענין ההשאלות וההפלות והגוזמאות מעט, שהנה יבוא מהם בכחבי ספרי הנבואה וכשיבנו, כמטעמו מדוקדקים ולא יודע שהם הפלגה וגוזמא או יובנו כמה שתורה עליו המלה לפי ההנחה הראשונה ולא יודע שהם מושאלים יחדשו ענינים מרוחקים וכבר בארו ואמרו: "דברה תורה בלשון הבאי", רוצה לומר: הגוזמא, והביאו ראיה מן "כי עוף השמים יוליך את הקול" (קהלת י' כ' ו') ולפי זה נאמר (צמוס ב') "אשר כגבה ארזים גבהו". וזה המין נמצא הרבה בדברי הנביאים כולם, רוצה לומר: ענינים נאמרו על צד הגוזמא וההפלגה, לא על צד החמלגה והדקדוק. ואין מזה הכח מה שכתבה התורה בעוג "הנה ערשו ערט ברזל", שערש הוא המטה (שיר השירים), "אף ערשנו רעננה" ואין מטח כל אדם בסעורו ביום, שאיננו בגד ילבשנו, אבל המטה שהיה לעולם יותר גדולה מן האיש היטן עליה, והנהוג הידוע היותר יותר ארוכה מן האיש כסעור שליטת ארכו, ואם היה ארך המטה הוצא אמות יהיה ארך היטן עליה לפי הנהוג בערך המטות שש אמות או יותר מעט. ואמרו "באמת איש" רוצה בו - באמת איש ממנו, רוצה לומר - משאר אדם... וזה בלא ספק מזרות אישי המין אלא שאינו נמנע בסום פניו.

1. הבא דוגמא מפרשתנו - פרישת דברים - להפלגות וגוזמאות המוזכרים בתחילת דבריו.
2. למה אין הרמב"ם יכול לפרש את מקומנו אף בדרך זו?
3. לשם מה מביא הרמב"ם כאן את הפסוק משיר השירים?
4. הסבר את דבריו האחרונים המסומנים בקו.

ד. שאלות לשון וסגנון

1. ג' ונכהו עד בלא השאיר לו טריד וע' במדבר כ"א ל"ה ראב"ע ג' ד"ה השאיר לו ראב"ע במדבר כ"א ל"ה ד"ה השאיר לו מהו - בעיני הראב"ע - הקשי הלשוני? ותוכל לישב את לשון הכתוב שלא כפי פרוש הראב"ע?
2. י"ב רש"י ד"ה ירשנו בעת ההיא מערער אשר על נחל ארנון. רמב"ן " מערער אשר על נחל ארנון. מהו הקשי הלשוני בפסוק? מה בין רש"י לרמב"ן בישוב הקשי? . א. הבא נימוקים לכל אחת משתי הדעות.
3. רמב"ן ד"ה כל חבל הארצות לכל הבשן ההוא יקרא ארץ רמאים. מה הקשי הלשוני בפסוקנו? מהי דרכו בישוב לשון המקרא?

חשובות יש לטלח לנחמה ליבוביץ ירושלים קרית משה.

בשאלות המסומנות X קשות והמסומנות XX קשות ביותר, יענה כל אחד כפי דרגתו.